

Evangelicalisme, de Charismatische Beweging, en de Race Terug naar Rome¹

John W. Robbins (redacteur)

*De Dwaling van Sekten
Wesleyanisme
Amerikaans Revivalisme en de Heiligheid Beweging
De Pentecostalistische Beweging
De Trend Naar Rome
De Neo-Pentecostalistische of Charismatische Beweging
De Charismatische Beweging en Rome
Een Vervulling van Profetie*

De zestiende-eeuwse herontdekking van de Bijbelse objectieve boodschap van rechtvaardiging door geloof alleen drong het bewustzijn van mensen binnen met goddelijke kracht en veranderde de loop van de geschiedenis. De Protestantse Hervorming² werd gegrond op een herstel van het primaat, de suprematie, en algenoegzaamheid van de Bijbel en rechtvaardiging door geloof.

Niemand zou willen betogen dat de Protestantse Hervorming de zuiverheid van geloof en praktijk die bestond in de apostolische kerk volledig herstelde. De Hervormers waren het onderling niet altijd eens. Ze waren niet altijd consistent op ieder terrein. De kerk liet niet helemaal opeens iedere dwaling van de Donkere Eeuwen³ varen. Maar ondanks verschillen en inconsistenties waren de Hervormers absoluut verenigd op het belang van de Schrift en rechtvaardiging door geloof – de objectieve betekenis ervan en de absolute centraliteit ervan in het Christelijk geloof.

Er is een tendens in de zondige menselijke natuur om af te zakken van het objectieve Evangelie naar religieus subjectivisme, om de centrale focus van Christus te verschuiven naar Christelijke ervaring. Dit is wat gebeurde in het grote “wegvallen” in de vroege kerk. En dezelfde ontwikkeling heeft plaatsgevonden onder de erfgenamen van de Protestantse beweging.

De Dwaling van Sekten

¹ Evangelicalism, the Charismatic Movement and the Race Back tot Rome. *Trinity Review*, november, december 1986. www.trinityfoundation.org. Onder redactie van J. W. Robbins uitgebreid gereviseerd en aangepast vanuit een pamflet gepubliceerd in 1972 door het Australische Forum, een blijkbaar opgeheven organisatie. *Vertalersnoot*: Woordverklaringen zonder bronvermelding zijn vertaald overgenomen uit *Merriam-Webster Dictionary*, soms stilzwijgend met geringe aanpassingen. Verbatim citaten uit andere bronnen worden gegeven tussen aanhalingstekens, aangepaste zonder.

² *Hervorming* verwijst naar de beweging die begon in de vroeg-zestiende eeuw om de in de loop van de Middeleeuwen verdwaalde kerk te hervormen. De Roomse hiërarchie hervormde echter niet haar leer op de aangesneden hoofdzaken. maar zette een tegenaanval in met haar Contra-Reformatie. Ze heeft deze in de eeuwen erna steeds verder versterkt en gehandhaafd tot vandaag.

³ *Dark Ages*: Angelsaksische naam voor de periode van c. 800 – c. 1500, waarin veel van het licht van de Evangelie boodschap werd verduisterd of verdween.

Zelfs vóór de Hervormers van het toneel waren verdwenen begonnen verschillende sekten op te bloeien binnen de Protestantse beweging en weg te breken van de stichtende kerken. De sekten zeiden dat Luther een goed begin maakte in het doen herleven van de leer van rechtvaardiging door geloof, maar ze hadden het gevoel dat Luther enkel halverwege stond en dat zij wel verder moesten gaan, hoger en dieper.

Maar Luther bespeurde dat ze dwaalden op de grote leringen van het Protestantisme – de Bijbel alleen, en rechtvaardiging door geloof alleen – en, voor zover het hem betrof, dat als ze fout waren op dit punt, alles fout was. “Al wie afwijkt van het artikel van rechtvaardiging kent God niet en is een afgodendienaar”, schreef Luther. “Want wanneer dit artikel is weggenomen, blijft er niets over dan dwaling, hypocrisie, goddeloosheid, en idolatrie, al lijkt het misschien het toppunt van waarheid, verering van God, heiligheid, etc.” (*What Luther Says* [St. Louis: Concordia Publishing House, 1959], Deel II, 702-704).

Deze sectarische leraren ontkenden niet rechtvaardiging als een inzetende stap in het Christelijke leven. Hun dwaling was de oude van rechtvaardiging verwijzen naar iets waardoor de gelovige een begin kan maken en dan doorgaan naar hogere dingen. Bij hen was rechtvaardiging door geloof niet langer het centrum. Hun focus was weg van Christus’ werk naar dat van henzelf, van het objectieve naar het subjectieve.

In de tijd van de Hervormers gaven de Múnzerieten⁴ en radicale Anabaptisten grote prominentie aan het werk en de gaven van de Geest. Hun roep was, “De Geest! De Geest!” Maar Luther antwoordde, “Ik zal niet volgen waar hun geest⁵ leidt.” Ze scheidde de Geest van het Woord, van de Schrift. Zij waren de zestiende-eeuwse charismatici.

Dan was er Osiander. Aanvankelijk een discipel en medewerker van Luther, brak hij met het onderwijs van de Hervorming over rechtvaardiging door een toegerekende rechtvaardiging (van buitenaf) en begon te onderwijzen dat de gelovige wordt gerechtvaardigd door het inwonen van Christus en zijn wezenlijke rechtvaardigheid.⁶ Zowel Luther als Calvijn onderkenden dat Osianders onderwijs een terugkeer was, in beginsel, naar het Rooms Katholieke idee van rechtvaardiging. Sommige van de sekten dwaalden af van het evangelie in dat ze probeerden voorbij rechtvaardiging door geloof te gaan naar het zoeken van een staat van absolute zondeloosheid in dit sterfelijke leven op Aarde. De Hervormers onderkenden ook dat dit daadwerkelijk Rooms Katholiek perfectionisme was in en nieuw jasje.

Na de tijd van de Hervormers ging de Protestantse beweging door de periode heen bekend als Protestantse orthodoxie. Ketterijen werden bestreden door zorgvuldige

⁴ Een extreme subtak van Anabaptisten, gesticht door Thomas Múnzer.

⁵ *Spirit* betekent *geest* en is in de Bijbel vaak verbonden met leer, zoals in *wereldgeesten* of *dwaalgeesten*. Het is in betekenis verwant met, maar onderscheiden van *mind*: de geest, het verstand, of denken van een persoon. Het is steeds de context die bepaalt wat *geest* betekent. Waar deze misschien onhelder is, wordt de betekenis soms toegelicht in een noot.

⁶ Osiander begon te onderwijzen dat in rechtvaardiging de gelovige de wezenlijke rechtvaardigheid van Christus zelf ontving, hij eenswezenlijk met Christus zou worden, in plaats van dat hij door het geloof in juridische vrijspraak van zijn zonde ontving alleen op grond van de toerekening aan hem van Christus’ actieve en passieve rechtvaardigheid en van de ongerechtigheid en onrechtvaardigheid van de gelovige aan Christus, zoals Luther en de andere Hervormers onderwezen. De gelovige kreeg niet een andere natuur – hij bleef dezelfde Jan, Piet, of Klaas – maar kreeg een nieuwe staat, positie, of verhouding tot God.

definitie en herdefinitie van het Protestantse geloof. In Duitsland kwam het Piëtisme op als een reactie tegen de hypocrisie van de in belijdenis orthodoxe Lutherse Kerk. Maar de definitieve neiging van Piëtisme was het objectieve Evangelie te verdraaien met een overdreven nadruk op ervaring. Veel van het Duitse Piëtisme hervatten de geest van de Rooms Katholieke mystici⁷ en leek erop in de sentimentele (en zelfs verweekte) Christelijke devoties ervan.

Wesleyanisme

Achttiende-eeuws Engeland was getuige van een opmerkelijke beweging die ook een reactie was op het formalisme van de Kerk van Engeland. De waarheid van rechtvaardiging door geloof was grotendeels verloren gegaan de kerk uit. Dit waren de dagen van op vossen jagende dominees die meer hielden van hun honden⁸ dan de kudde. Bovendien was er een groeiende werkende klasse, niet opgegroeid in de kerk, en onaangeraakt door een onverschillige kerk. John Wesley⁹ was een van meest invloedrijke mannen van de achttiende eeuw. Zijn effect op het hele nationale leven van Engeland (met name op de arbeidersklasse) was zo opmerkelijk dat sommigen zijn bediening crediteren met het redden van Engeland van een revolutie soortgelijk aan die welke Frankrijk verzwolg.

John Wesley geloofde in rechtvaardiging door geloof. Zijn “lange-termijn doel”, evenwel, was heiliging. Hij was diep beïnvloed door Moravisch Piëtisme en zekere van de grote Rooms Katholieke mystici. Maar Wesley’s nadruk op heiliging was de zwakheid van de Methodistische beweging. Naast rechtvaardiging door het bloed van Christus benadrukte Wesley de vernieuwende kracht van de Heilige Geest in levens omvormen tot ware gehoorzaamheid aan de wet van God. Wesley verklaarde dat, los van geheiligde gehoorzaamheid aan de wet van God, geen ziel de zegen van rechtvaardiging zou vasthouden.

Wesley ontwikkelde een leer van complete heiliging, ook bekend als de “tweede zegen” of “Methodistische perfectie”.¹⁰ Hij stelde voor dat na rechtvaardiging en een proces van heiliging de gelovige door geloof een plotselinge tweede zegen kon ontvangen die de ziel compleet zou zuiveren van ingeteelde¹¹ zonde, en de volledig geheiligden in staat zou stellen om niets te voelen dan volmaakte liefde. Hij noemde zijn ervaring “een nog hogere redding”, “onmetelijk groter dan die bewerkt toen hij werd gerechtvaardigd” (*Plain Account*, 7). Wesley en zijn predikers spoorden hun toehoorders aan om deze tweede zegen van perfectie te zoeken met alle ijver. Ze deden het en gaven bewijs ervan in levens van ernstige (en soms krankzinnige)¹² vroomheid.

⁷ *Mysticus*: iemand die gelooft in zintuiglijke of innerlijke ervaringsreligie. Er is ook seculiere mystiek.

⁸ Gebruikt bij vossejachten.

⁹ 1703-1791.

¹⁰ Wesley’s veronderstelling was, uiteraard, dat een gelovig mens tijdens dit leven volmaakt heilig kan worden. Hij kan dit, geloofde hij, door nog intenser, dieper, breder, en hoger te gaan geloven. Hij maakte zo de heiliging van de mens afhankelijk van de mens zelf en van zijn – perfecte, zoals vereist? – gehoorzaamheid aan de Wet. Deze en andere vormen van perfectie leerde besprak B. B. Warfield afdoende in *Perfectionism* (I & II).

¹¹ *Ingeteelde*: inverwekte, aangeboren; door de verwekking met de geboorte meegekregen.

¹² *Krankzinnig*: “emotioneel onbeheerst ... gekenmerkt door snelle en nerveuze, ongeordende, of door angst-gedreven activiteit ... mentaal ontspoord.”

Bij Paulus en Luther was rechtvaardiging door geloof de hele waarheid van het Evangelie.¹³ Maar in het Wesleyanisme neigde de centraliteit en algenoegzaamheid van rechtvaardiging verloren te gaan doordat ze ondergeschikt werd gemaakt aan heiliging.

Echter, het moet wel worden gezegd tot het altijddurende krediet van John Wesley dat, hoewel hij het verkondigde aan anderen, hij tot zijn sterfdag openhartig beledde dat hij zijn fameuze “tweede zegen” niet had bereikt. Altijd zocht hij haar maar bereikte alleen de hoop erop. Hij was te nederig en eerlijk om ook maar iets te belijden dan dat hij de zonde nog steeds sterk [aanwezig] binnenin zich voelde.

Helaas waren niet alle van Wesley's volgelingen even bedachtzaam of even nederig als de stichter. Sommigen van hen beleden inderdaad dat ze de tweede zegen van complete heiliging hadden bereikt. Een paar waren predikanten, en sommigen van deze vielen spoedig in de verleiding van zich in te beelden dat ze superieur waren aan Wesley. De Methodistische opwekking werd daarom geplaagd en in verlegenheid gebracht door Arminianisme en fanatisme. Het fanatisme kwam niet aan de oppervlakte zolang ál de Methodisten naar perfectie zochten. Het kookte over toen sommigen de aanspraak maakten haar te hebben bereikt.

Amerikaans Revivalisme en de Heiligheid Beweging

Het achttiende- en vroeg negentiende-eeuwse Amerikaanse Protestantisme werd erfgenaam van veel van de religieuze vurigheid van het Methodisme. Amerika ontwikkelde zijn eigen stijl en soort van revivalisme.¹⁴ Het paste het nationale temperament en werd gevormd door de grensmentaliteit.¹⁵

Het leven aan de grens was grof, rauw, en opwindend. Sommige van de grensmensen zagen zeer weinig van kerken of predikanten behalve in eens per jaar in een bijeenkomst tot opwekking in een grote tent. Zoals de opgroeiende kalveren eens per jaar bij elkaar werden gedreven om te worden gebrandmerkt, zo moest de opgroeiende jeugd bij elkaar worden gebracht en “gered”, terwijl de oudere mensen hun behoefte voelden aan een goede “schoonmaak” in de vroege opwekkingstijd. Zoals Pinkster-historicus Vinson Synan goed heeft gezegd: “Degenen die zulke kamp bijeenkomsten bijwoonden ... verwachtten algemeen dat hun religieuze ervaringen even levendig zouden zijn als het grensleven om hen heen. Gewend aan het ‘beren neerknuppelen en met Indianen vechten’, ze ontvingen hun religie met veel kleur en opwinding” (Vinson

¹³ Zij onderwezen dat de rechtvaardiging door het genadig gekregen geloof in wat de Bijbel leert over Christus' volmaakte actieve en passieve gehoorzaamheid aan de ethische Wet (en in zijn geval ook aan de eruit afgeleide onder het Oude Testament aan het Joodse volk opgelegde ceremoniële Wetten) voldoende is om de gelovige voor de rest van zijn leven en tot in eeuwigheid te rechtvaardigen voor God. Hieraan toegevoegde heiliging was hiervoor niet alleen onnodig maar onmogelijk.

¹⁴ Opwekkingsleer en erop gebaseerde praktijk. Een voortrekker ervan was Charles Finney (1792-1875).

¹⁵ Frontier spirit. Steeds meer in het oosten van de V.S. wonende immigranten gingen in de 19^e eeuw, vooral de tweede helft ervan, hun geluk zoeken in het westen. Hierdoor verschoof de grens tussen het “beschaafde” oosten en het snel groeiende “wilde” westen steeds verder westwaarts. Rond die grens was het leven vaak wetteloos en onzeker. De Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865) vond plaats aan het begin van de piek (c. 1860-1900). De herinnering aan deze periode is bij velen beïnvloed meer door het geromantiseerde en vertekende beeld gegeven in populaire westerns dan dat ze aansluit bij de werkelijkheid van toen.

Synan, *The Holiness-Pentecostal Movement in the United States* [Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971], 25). Soms werd de religieuze vurigheid vergezeld door grote emotionele excessen zoals “vrome hysterie” vallen, stuip trekken, “de heilige lach”, blaffen als honden”, en “zulke wilde dansen als David uitvoerde voor de Ark van de Heer”.

In de negentiende eeuw was Charles Finney zo’n succesvolle evangelist dat, tegen 1850, revivalisme – Charles Finney stijl – bijna de nationale religie van Amerika werd. Finney’s *Systematic Theology* (nog steeds een van de meest populaire handboeken over theologie in de Pentecostalische kerken vandaag) is zeer kritisch over Luther en Calvijn ten aanzien van hun onderwijs van rechtvaardiging door geloof via een toegerekende rechtvaardigheid. Finney’s overheersende nadruk ligt op heiliging en Gods werk binnenin de menselijke ervaring – een nadruk die noch Bijbels noch Reformationeel¹⁶ is. Zijn verkondiging bracht mensen in een zeer emotionele crisis ervaring en een zoeken naar een heiligheid van ervaring die acceptabel zou zijn voor God.

In al deze opwekkingsinvloeden was de overheersende nadruk God te vinden in een zeer dramatische, emotionele, empirische, innerlijke ervaring van het hart. Er was zeer weinig focus op aanvaardbaar verklaard worden met betrekking tot God door geloof in een rechtvaardigheid niet van onszelf maar geheel buiten ons in de persoon van Christus. Amerikaans revivalisme was veel meer subjectief dan objectief, veel meer ervaringsgericht dan Evangelie-gericht.

Rond het midden van de negentiende eeuw ervoer de Methodistische Kerk (die toen de grootste kerk in de V.S. was. een opmerkelijke herleving van belangstelling in de leer van de “tweede zegen”. Het decennium van de jaren 1840- was getuige van een vloed aan perfectionistisch onderwijs in de Methodistische Kerk. Leidinggevende pastors, bisschoppen, en theologen leidden de beweging en gaven haar¹⁷ institutionele en intellectuele respectabiliteit. Deze ontwikkeling stroomde over andere Protestantse groepen in, en tegen 1869 raakte ze bekend als de “Heiligheidsbeweging”. Onafhankelijke “heiligheid” publicaties doken op door het hele land. De beweging verbreidde zich naar Engeland en vond uitdrukking in de vermaarde Keswick Convention.

De nadruk verpopulariseerd in de heiligheidsbeweging was het overwinnende Geest-ervulde leven. Haar brandpunt lag noch op rechtvaardiging noch bekering zelfs, maar op het bereiken van een empirische ervaring van heiligheid en complete heiliging volgend op bekering. Boardman, Inskip, A. B. Simpson, R. A. Torrey, en Andrew Murray waren sommige van de best bekende schrijvers en leiders van de beweging. Hannah W. Smith, *The Christian’s Secret of a Happy Life* (nog steeds breed in omloop vandaag), drukte de aspiraties van de heiligheid mensen zeer goed uit. Het heiligheid-type boeken kunnen algemeen worden opgespoord door titels die hoofdzakelijk gaan over ervaring in plaats van over het evangelie (*The Victorious Life, Keys to Victorious Living, The Spirit-Filled Life, etc.*). De clou van deze boeken gaat algemeen over *Romeinen 7* en *Romeinen 8*: “Ga Romeinen 7 uit Romeinen 8 in” (wat, tussen haakjes, beslist is tegengesteld aan wat de Hervormers allen onderwezen).

¹⁶ Kenmerkend voor de leer van de Hervormers.

¹⁷ De “tweede zegen” leer.

De objectieve aard en waarde van rechtvaardiging en vergeving stopte met het centrum te zijn van het onderwijs van de heiligheidsbeweging. Ze worden ondergewaardeerd, gekleineerd zelfs, in de overweldigende preoccupatie met religieuze ervaring en perfectionisme. De heiligheidsbeweging liep aan de grond op de rotsen van subjectivisme, en om deze reden is ze meer in harmonie met Rooms Katholicisme dan met het onderwijs van de Bijbel. In de jaren 1890- nam de Methodistische Kerk een bestuurlijk standpunt in tegen de heiligheidsbeweging. Bijgevolg werden tussen de jaren 1890 en 1900 drieëntwintig heiligheidsdenominaties opgericht.

De Pentecostalistische Beweging

Tegen het eind van de negentiende eeuw begonnen velen binnen de heiligheidsbeweging te spreken over en te zoeken naar de “vuurdoop”. Eén tak van de heiligheidsbeweging werd de “Fire-Baptized Holiness Church” genoemd (ontstaan in Iowa in 1895 en geleid door Benjamin Irwin). Degenen die “het vuur” ontvingen riepen gewoonlijk, schreeuwden, vielen in trances of spraken koeterwaals. Deze “vuurdoop” werd beschouwd als een miraculeuze bezoeking door de Geest die volgde op complete heiliging. De meer behoudende leraren van de heiligheidsbeweging verwierpen deze “derde” zegen van vuur, want ze beschouwden de tweede zegen en de speciale doop van de Geest als synoniem.

Maar de radicale “vuur” voorstanders bleven met invloed hebben binnen de beweging met vurige prediking en publicaties als *Live Coals of Fire* (eerst gepubliceerd in oktober 1899). Dit artikel sprak van “het bloed dat geheel reinigt, de Heilige Geest die geheel vult, het vuur dat opbrandt, en het dynamiet dat opblaast”. Het is niet moeilijk zich de excentrieke en geest-verbuigende manifestaties voor te stellen die de opblazende fase van dit religieuze hoogtepunt vergezelden.¹⁸ De logische uitkomst van deze religieuze trend was de verschijning van de twintigste-eeuwse beweging, die algemeen haar begin herleidt tot de bediening van Charles Parham in Topeka, Kansas, in 1900.

Frederick Dale Bruner schrijft: “Uit de wereldwijde heiligheidsbewegingen werd de Pentecostalistische beweging¹⁹ geboren. De Pentecostalistische historicus, Charles Conn, merkt op ‘dat de Pentecostalistische beweging een uitbreiding is van de heiligheidsopwekking die plaatsvond gedurende de laatste helft van de negentiende eeuw’ ” (Frederick Dale Bruner, *A Theology of the Holy Spirit* [Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1970], 44). Zegt bekende Rooms Katholieke schrijver en voorstander van kerkelijke eenwording, Kilian McDonnell: “John Wesley was vader m.b.t. veel van de 19e-eeuwse Amerikaanse religieuze vurigheid; één van zijn kinderen was de Heiligheidsbeweging die het Pentecostalisme van de 20e eeuw deed ontstaan” (Kilian McDonnell, *“The Classical Pentecostal Movement”*, New Covenant, Deel. I, No. 11

¹⁸ *Mind-bending* (de-geest-verbuigend) en *mind-blowing* (de-geest-opblazend) werden in seculiere vorm ook veel gehoord in de tijd van de “psychedelica” (drugsgebruik) en “flower power” die rond 1967 veel van de media en populaire cultuur in de V.S. beheersten en overwaaiden naar Europa. De woorden weerspiegelden een neiging tot irrationalisme en escapisme in de toenmalige zogenoemde “tegencultuur”.

¹⁹ De Pinksterbeweging is algemeen en onvolledig getypeerd als “enige van een aantal Christelijke religieuze organisaties die [sterke] nadruk leggen op individuele ervaringen van genade, spirituele gaven (zoals glossolalie en geloofsgenezing), expressieve verering, en evangelisatie.” Bruners boek bespreekt haar uitvoerig en uitmuntend.

[Mei, 1972], 1). De Pentecostalistische beweging ontstond direct op het geschilpunt van nadrukkelijk handhaven dat het fysieke teken van spreken in “tongen” het bewijsmateriaal van de doop van de Geest was. Dit geschilpunt van tongen veroorzaakte een breuk tussen de heiligheids- en Pentecostalistische bewegingen;²⁰ toch blijft de fundamentele theologie van de twee bewegingen dezelfde.

Pentecostalisme is de onvermijdelijke uitkomst van subjectief revivalisme. Het is Amerikaans revivalisme in zijn voorlaatste vorm van ontwikkeling. Het soort van opwekkingen die opereren in de Verenigde Staten zijn misschien niet uiterlijk zichtbaar Pentecostalistisch of charismatisch, maar ze neigen in die richting omdat ze in allerhoogste mate zijn georiënteerd op religieus experientialisme.²¹

De Trend Naar Rome

Gedurende meer dan 400 jaar zijn er invloeden aan het werk geweest binnen de Protestantse beweging om de objectieve nadruk van de Hervormingsleer van rechtvaardiging door geloof te doen uitslijten. Het is een afdrijven geweest terug naar het Roomse geloof. Een paar jaar geleden maakte de bekende Rooms Katholieke auteur Louis Bouyer deze verbazingwekkende observaties:

De Protestantse Opwekking ... doet denken aan de beste en meest authentieke van de Katholieke traditie.... We zien in ieder Protestants land Christenen die hun religie dankten aan de beweging die wij, in het algemeen, Revivalisme hebben genoemd, tot een min of meer complete ontdekking van het Katholicisme komen De eigentijds opwekkingen die het meest waardevol en duurzaam zijn in hun resultaten bieden alle een treffende analogie met dit proces van herontdekking van het Katholicisme.... de instinctieve oriëntatie van de opwekkingen op het Katholieke ... zouden op die weg een verzoening teweegbrengen tussen de Protestantse Beweging en de Kerk ...²² (Louis Bouyer, *The Spirit and Forms of Protestantism* [Cleveland, Ohio: World Publishing Co., 1964], 186, 188, 189, 197).

Bouyer besluit met een beroep op zijn mede-Katholieken om de onvermijdelijke terugkeer van de “afgescheiden broeders” die onder de invloed van eigentijdse opwekkingen zijn voor te bereiden. Het feit dat veel revivalisten zichzelf beschouwen als anti-Katholiek maakt geen verschil, want zoals Bouyer aanwijst, ze tasten eenvoudig in het duister over hoe het hart van hun nadruk in diepgaande harmonie is met het Katholicisme. Als de lezer wil weten wat Rome denkt over de meest populaire revivalisten in de V.S. vandaag, zou hij er goed aan doen het uitgave van *The Catholic Digest* van juli 1972 te bemachtigen.

Een paar jaar geleden merkte Paul Tillich op dat we “het eind van het Protestantse tijdperk” hebben bereikt,

²⁰ De Pentecostalisten stonden op het fysieke spreken in tongen als noodzakelijk teken van de doop door de Geest; de rest van de heiligheidsbeweging niet.

²¹ *Experientialisme*: “leer of theorie die handhaaft dat persoonlijke ervaring de enige of de voornaamste basis van kennis is” (*dictionary.com*); ervaringsmatig geloven en denken; bevindelijkheid.

²² De Rooms-Katholieke Kerk beschouwt zichzelf als de enige ware Kerk, en vandaar, enige vorm van Protestantisme of andere stromingen als afdwalingen of heresieën in mindere of meerdere mate.

Want het soort van Protestantisme dat zich heeft ontwikkeld in Amerika is niet zo zeer een uitdrukking van de Hervorming, maar heeft meer te maken met de zogenoemde Evangelische Radicalen. Er zijn de Lutherse en Calvinistische groepen, en ze zijn sterk, maar ze hebben zich in een verbijsterende mate aangepast aan het klimaat van het Amerikaanse Protestantisme. Dit klimaat is niet gecreëerd door hen, maar door de sektarische bewegingen. Aldus toen ik naar Amerika ging twintig jaar geleden [in 1933], was de theologie van de Hervorming vrijwel onbekend in het Union Theological Seminary [New York] vanwege de verschillende tradities, en de reductie van de Protestantse traditie dichter bij de non-Hervorming tradities. Luthers conflict met de evangelische radicalen is met name belangrijk voor Amerikaanse Protestanten omdat het overheersende type van Christelijk geloof in Amerika niet direct werd voortgebracht door de Hervorming, maar door het indirecte effect van de Hervorming via de beweging van evangelisch radicalisme (Paul Tillich, *A History of Christian Thought* [London: S.C.M. Press Ltd., 1968], 225-226, 239. [Uit lezingen voor het eerst gegeven in 1953]).

De laatste paar decennia hebben de observaties van Bouyer en Tillich meer dan gerechtvaardigd. De historisch drift naar Rome is geworden als die plaats op de Niagara Rivier waar de bootsman het punt bereikt waar hij niet meer kan omkeren terwijl het water verder vooruit snelt naar de vallen. De drift is versneld tot een race, en evangelischen en charismatici zijn bezig Rome weer binnen te gaan in een almaar toenemend tempo.

De Neo-Pentecostalistische of Charismatische Beweging

Van 1900 tot 1960 groeide de Pentecostalistische beweging verder buiten de hoofdstroom van het Protestantisme. Toch had ze tegen 1960 een wereldwijd lidmaatschap van ongeveer acht miljoen bereikt. In die tijd begonnen mensen als Henry Van Dusen de beweging de “derde kracht” in de Christenheid te noemen.

Toen rond 1960 een vond opmerkelijke verandering plaats. Pentecostalisme begon over de denominationele grenslijnen heen te springen en de Protestantse kerken van de hoofdlijn binnen te dringen. Zoals John Sherrill zegt in zijn boek, *They Speak With Other Tongues*: “de muren stortten naar beneden”. Spoedig waren er duizenden, en toen miljoenen, Episcopalen, Methodisten, Lutheranen, Baptisten, Presbyterianen, Congregationalisten en andere Protestantse Pentecostalisten. Deze inter-denominationele fase van de beweging raakte bekend als de neo-Pentecostalistische of charismatische beweging. Ze was niet langer een aparte denominatie maar een ervaring die uitsteeg boven alle denominationele grenslijnen. Degenen die de ervaring deelden in verschillende denominaties zagen zichzelf als meer gemeen hebbend met elkaar dan met non-charismatici van dezelfde kerk. Velen voorspelden vol vertrouwen dat dit het begin was van de grootste opwekking die de wereld ooit had gekend.

Tegen het eind van de jaren 1960- nam de neo-Pentecostalistische beweging twee verdere verbluffende stappen. Ze kwam de jeugdcultuur binnen en raakte bekend als de Jezus Beweging. (Men schatte dat negentig procent van de Jesus People, zoals ze werden genoemd, een of andere vorm van Pentecostalistische ervaring hadden gehad.) Velen uit de drugscultuur raakten “high” op Jezus in plaats van op drugs. Toen, om haar succes te

bekronen, drong de neo-Pinksterbeweging de Rooms Katholieke Kerk binnen in 1967. Na een bescheiden begin in haar grote centra van geleerdheid (de Dusquene en Notre Dame Universiteiten), verbreidt ze zich nu snel in de Rooms Katholieke Kerk, de steun trekkend van kardinalen, bisschoppen, duizenden priesters en nonnen, en de Paus zelf. Omdat Rooms-Katholieken nu de identieke Pentecostalistische ervaring ontvangen als Protestanten, zijn de Pentecostalisten van de oude lijn genoodzaakt hun houding tot het Rooms-Katholicisme te her-evalueren. De klassieke Pentecostalistische kerken, traditioneel anti-pauselijk, zijn hun standpunt aan het wijzigen omdat "Pinksteren" naar Rome is gekomen.

Hoewel Pentecostalisme aanvankelijk in de Rooms Katholieke Kerk werd geïntroduceerd door Protestantse Pentecostalisten, komt het zelfs nog minder verzet tegen in Katholieke kringen dan in Protestantse kringen. Feitelijk, zoals veel Katholieke auteurs momenteel aangeven, is Pentecostalisme meer thuis in de oude kerk. Het is daar meer thuis omdat de overweldigende Pentecostalistische nadruk op subjectieve ervaring in wezenlijke harmonie is met het onderwijs en de traditie van de Roomse Kerk. Zegt Benedictijnse monnik Edward O'Connor van de Notre Dame Universiteit:

Hoewel ze afstamden van Protestantse achtergronden, de Pinksterkerken zijn niet typisch Protestants in hun geloofsinhouden, houdingen of praktijken.... het kan niet worden aangenomen dat de Pentecostalistische beweging een inval van Protestantse invloed vertegenwoordigt [in de Rooms Katholieke Kerk]. ... Katholieken die Pentecostalistische spiritualiteit hebben aanvaard hebben het volledig in harmonie bevonden met hun traditionele geloof en leven. Zij ervaren het, niet als een lenen van een vreemde religie, maar als een eigen co-natuurlijke ontwikkeling. ... de ervaring van de Pinksterbeweging neigt ertoe de geldigheid en relevantie van onze authentieke spirituele tradities te bevestigen. Bovendien, de leer die zich ontwikkelt in de Pinksterkerken vandaag lijkt door fasen heen te gaan zeer soortgelijk aan die welke voorkwamen in de vroege Middeleeuwen toen de klassieke leer vorm kreeg (Edward O'Connor, *The Pentecostal Movement in the Catholic Church* [Notre Dame, Ind: Ave Maria Press, 1971], 23, 32, 28, 183, 191, 193, 194).

Bovendien, neo-Pentecostalisme ontwricht zeker niet het geloof van Rooms-Katholieken in hun kerk en tradities. Zegt O'Connor:

Soortgelijk, de traditionele devoties²³ van de Kerk hebben meer betekenis aangenomen. Sommige mensen zijn teruggebracht naar een frequent gebruik van het sacrament van Boetedoening via de ervaring van de doop van de Geest. Anderen hebben een plaats ontdekt voor devotie gericht tot Maria in hun levens, terwijl ze eerder daarentegen onverschillig of zelfs antipathisch tegenover haar hadden gestaan. Een van treffendste effecten van de actie van de Heilige Geest is geweest om devotie gericht op de Werkelijke Aanwezigheid in de Eucharistie op te porren (Edward O'Connor, *Pentecost in the Catholic Church* [Pecos, N.M.: Dove Publications, 1970], 14, 15).

De Charismatische Beweging en Rome

²³ Vormen van verering.

De jaren 1970- brachten ons tot een grote oecumenische fase van revivalisme en de charismatische beweging. Op 1 februari, 1972, luidde het redactie artikel van *Christianity Today*:

De kracht die de grootste bijdrage lijkt te leveren aan de huidige Christelijke opwekking over de hele globe is Pentecostalisme. Deze beweging, die verscheidene decennia geleden begon, en die in haar vroege jaren zeer sektarisch in karakter was, is nu oecumenisch aan het worden in de diepste zin. Een neo-Pentecostalisme is onlangs verschenen dat vele duizenden Rooms Katholieken insluit.... Een nieuw tijdperk van de Geest is begonnen. De charismatische ervaring brengt Christenen ver voorbij glossolalie.... Er is licht aan de horizon. Een evangelische renaissance is zichtbaar aan het worden langs de Christelijke hoofdweg van de grenzen van de sekten tot de hoge plaatsen van de Rooms-Katholieke gemeenschap. Dit lijkt een van de meest strategische momenten te zijn in de geschiedenis van de Kerk.

De uitgave van mei 1972 van *New Covenant* (Katholieke charismatisch publicatie) heeft een hoofdartikel over Katholieken en Protestanten die zich verenigen in een groot charismatisch genootschap. Het proclameert dat de charismatische beweging de hoop koestert van het *helen van de wond* van de zestiende eeuw. Henry Van Dusen van Union Theological Seminary zegt in een hoofdartikel:

Van de aanwezigheid van de charismatische (pentecostalistische) beweging onder ons wordt gezegd dat het een nieuw tijdperk maakt in de ontwikkeling van het Christelijk geloof. Het nieuwe Pentecostalisme zal toekomstige historici toeschijnen als een "ware hervorming" (vergeleken met die van de 16^e eeuw) waaruit een derde kracht zal ontspringen in de Christelijke wereld (Protestants-Katholiek-Pentecostalistisch) (19).

Deze vereniging is niet gebaseerd op objectieve waarheid maar op subjectieve ervaring. Amerikaans Christelijk geloof verdrinkt in een zee van religieus subjectivisme. Charismatische literatuur (en daarmee sluiten we al dit subjectieve revivalisme in) infecteert momenteel het land als de kikkers van Egypte (zie *Openbaring* 16:13, 14). Nooit is zo'n massa literatuur zo leeg geweest van het Evangelie van Christus. Het bevat nauwelijks één extrinsieke, objectieve gedachte. Het is allemaal "in en in en in", een terugkeer naar sentimenteel, week, middeleeuws mysticisme. Geen wonder dat één van de punten van dialoog tussen Pentecostalistische leiders en de Rooms-Katholieke Kerk de opmerkelijke overeenkomst tussen Pentecostalisme en Rooms-Katholieke mystiek is. Het verbazingwekkende feit van het instorten van Protestants verzet tegen de charismatische beweging illustreert het verval van de Protestantse kerken. Zelfs het woord *Protestants* is een vies woord aan het worden. En kritisch zijn op het Rooms geloof is nu een obsceniteit in evangelische kringen.

Een Vervulling van Profetie

Menigten staan te jubelen dat de kerk momenteel wordt opgepord door de vuren van revivalisme. Dit is niet een voorbijgaande gril maar een opmerkelijke vervulling van Bijbelse profetie. Ooit aanvaardden Protestanten algemeen het feit dat het luipaard-

achtige beest van *Openbaring* 13 een symbool was van het pausdom, dat de Europese beschaving ongeveer 1000 jaar lang beheerste. Gewapend met de objectieve waarheid van rechtvaardiging door geloof bracht de Hervorming “de man van zonde” een “dodelijke wond” toe. In het verbreken van de wurgende greep van pauselijk denken bevrijdde ze de volken van pauselijke heerschappij (zie *Openbaring* 13:3). Maar de profetie van Openbaring voorzegt helder een herstel van de macht van de oude kerk om de geesten van mensen te beheersen en de gewetens van mensen tot slaaf te maken. De profeet verklaart:

En hij verrichtte grote en wonderlijke tekenen, en deed zelfs vuur neerkomen uit de hemel naar de aarde in het zicht van mensen. Hij misleidde hen die wonen op de aarde door het middel van die wonderen die hij bij machte was om te doen in het zicht van het beest, zeggend tot hen die op de Aarde wonen dat zij een beeld moesten maken voor het beest dat de wond door een zwaard had, en leefde (*Openbaring* 13:13, 14).

“Vuur ... uit de hemel ... in het zicht van mensen” is een verbluffend accuraat beeld van Amerikaans Protestantisme meegesleept in de vuren van onwaar revivalisme en de charismatische beweging. Vuur is het favoriete symbool van de charismatische beweging – en het is het symbool dat God gebruik om die beweging te beschrijven omdat het een onechte uitstorting van de Heilige Geest is. Het is niet werkelijk vuur uit de hemel, maar het lijkt vuur te zijn uit de hemel. Het is “vuur ... uit de hemel ... in het zicht van mensen.” Maar door haar invloed zal ze de oorzaak ervan zijn dat “de Aarde en zij die erop wonen het eerste beest vereren, wiens dodelijke wond werd genezen” (*Openbaring* 13:12).

De laatste dagen moeten wel worden gekenmerkt door grote religieuze misleidingen. Werkend onder het mom van “vuur ... uit de hemel” (de doop van de Heilige Geest), zullen “de geesten van duivels uitgaan tot de koningen van de aarde en van de hele wereld, om hen te verzamelen tot de strijd van de grote dag van God de Almachtige” (*Openbaring* 16:14; zie ook *2 Thessalonicenzen* 2:8-12).

Het wordt inmiddels als blasfemie beschouwd om te spreken tegen de bovennatuurlijke werkingen binnen de charismatische beweging. Een geest van pochende zekerheid en arrogante intolerantie is vaak aan de dag gelegd door degenen die “de geest hebben”. De preoccupatie met innerlijke ervaring leidt momenteel menigten terug naar de religieuze filosofie van de Donkere Eeuwen en de middeleeuwse kerk. Het Vaticaan weet wat er aan de hand is. Het leest wat wel moet komen. Veel Protestanten lijken even verlamd te zijn als Melancthon was toen hij niet wist of hij zich wel of niet openlijk moest uitspreken tegen de spiritualistische fanatici die naar Wittenberg kwamen terwijl Luther verborgen zat in het kasteel van Wartburg. Het was dit geschilpunt dat de grote Hervormer ertoe bracht om uit zijn schuilplaats te komen en zijn leven te riskeren. Riepen de geest-ervulde leiders toen hun een onderhoud met Luther werd verleend, “De Geest! De Geest!” De Hervormer was beslist niet onder de indruk. “Ik sla jullie geest op zijn snuit”, donderde hij. Hij zag dat de grote waarheid van rechtvaardiging door geloof diametraal stond tegenover deze “Duitse profeten”, zoals hij hen typeerde.

We zijn nu gekomen bij de tijd waarin de geschilpunten van de zestiende eeuw weer moeten worden uitgevochten. Deze keer zal het conflict heviger zijn, en het zal definitief

zijn. Rol de oude denominationele grenslijnen op. Er komt een hergroepering van de religieuze wereld. Aan de ene kant zal er een grootse vereniging zijn van Rooms-Katholieken, pseudo-Protestanten, en Pentecostalistes in wat een beweging lijkt te zijn voor de bekering van de hele wereld.²⁴ Aan de andere kant zal er een beweging zijn om het eeuwigdurende Evangelie te herstellen in zijn oorspronkelijke zuiverheid en kracht. Het Evangelie zal triomferen. Al zegeviert de Antichrist misschien voor een ogenblik, zijn doem is zeker. Eén klein woord zal hem vellen.²⁵

- 0 -

²⁴ Een paar jaar terug heeft de paus bovendien openlijk verklaard dat de God van het Christelijke en het Islamitische geloof een en dezelfde is. Dit is op zijn zachts gezegd vreemd, want geen goed opgeleide Christen en Moslim die zijn eigen geloof begrijpt en dat van de ander zal dit bevestigen.

²⁵ Zie eventueel *2 Thessalonicenzen* 2:8.